

O R D E D E R V E R D R A A G Z A M E N

Gevestigd te 's Gravenhage.

Kon. goedgekeurd 22.2 1958.

ODV-GROEP HILVERSUM

Secretariaat Heuvellaan 11, Hilversum.

Een x in de kantlijn duidt op een vraag, een - op een antwoord.

Hilversum, 1 mei 1972.

Goeden avond vrienden,

Aan het begin van de bijeenkomst moet ik U er aan herinneren, dat we niet alwetend of onfeilbaar zijn aan onze kant. Dat dus van U wel wordt verwacht, dat U ook zelf nadenkt. Het onderwerp is:

DE OVERWINNING VAN ANGST EN BEGEERTE.

Nu is dat eigenlijk één overwinning, waarbij dus de twee facetten in feite samenvloeien tot één geheel. Want wat is de angst van een mens over het algemeen? Verliezen! Wat is de begeerte van de mens over het algemeen? Bezitten, verwerven! En als je daarvan uit gaat, dan kun je proberen, om daar een paar dingen over te zeggen, die misschien van enig belang kunnen zijn.

Waarom is een mens bang? Hij kan bang zijn, omdat er een bepaalde situatie is, die hij niet aankan. Een mens kan b.v. pijn lijden en weten, dat hij van die pijn niet af kan. Hij blijft er over nadenken, die pijn wordt enorm, hij zegt: ik kan dit niet verdragen. En dat wordt langzaam maar zeker dus een obsessie en in die obsessie zit dan een enorme angst verborgen. De angst, geloof ik, in de eerste plaats voor het lijden en niet in de eerste plaats voor de dood.

Het kan ook zijn, dat we met het onbekende worden geconfronteerd en ook dan zijn we bang. Denk maar aan een kind, dat in zijn eentje langs een donkere trap naar boven moet, dat denkt, dat er weleens een boeman zou kunnen staan misschien, of dat er wel eens een duivel zou kunnen zijn. En dat kind is bang, het projecteert zijn eigen beelden, zijn eigen gedachten. En alweer, de angst is eigenlijk iets, dat voortkomt uit onze angst iets te verliezen, nl. vrijheid te verliezen of iets, waarvan we gehoord hebben, dat het zo mooi is.

Begeerte? Och, wat begeer je eigenlijk? Zeker, er zijn bepaalde impulsen, biologische b.v. Je kunt als mens een medemens begeren. Maar, ik geloof, dat die begeerte eigenlijk voor een groot gedeelte incidenteel is. Dat is als het ware een reactie zoals je honger hebt. Als je honger hebt, dan kun je zeggen: ik begeer voedsel. Goed. Maar op het moment, dat ik het voedsel heb, is het voorlopig weer gedaan.

Bij een mens kan het zijn, dat we weer onze gedachten daaraan hechten, we projecteren er iets bij. En wat we begeren is over het algemeen niet hetgeen, wat er is, maar hetgeen, wat we denken. Er zijn ook mensen, die willen graag een groot huis hebben of een grote auto. Als je kijkt, wat het eigenlijk allemaal kost en wat het verzorgen met zich mee brengt, blijkt het niet zo begeerlijk. Maar het is begeerlijk, omdat je daarmee een zekere status uitdrukt. Wat je begeert, is in feite helemaal niet het voortdurend bezit van die dingen, maar van iets, wat je ermee associeert.

Ik geloof, dat we daar maar eensmee moeten beginnen.

Angst en begeerte bestaan voor negen tienden uit associaties ten aanzien van het gevreesde en het begeerde.

Nu, en dan de vraag: Hoe overwin ik angst? Misschien in de eerste plaats, door te begrijpen, in hoeverre mijn vrees wérkelijk is. Kijk eens, er zijn mensen, die zeggen: ik ben bang om dood te gaan. Maar waarom? Bang om dood te gaan, omdat je uitgeblust wordt? Je gaat elke nacht slapen. Zeker, je wordt elke morgen weer wakker. Wie zegt, dat je uit de dood níét wakker wordt? Ben je bang, om te gaan slapen? Nu, eigenlijk niet. Waarom zou je dan bang zijn voor de dood? Alléén, omdat we het idéé hebben, dat we alles achter ons laten. En het verdwijnen op zichzelf geeft ons dan het gevoel, dat we niet meer in functie zullen zijn, niet meer gewaardeerd zijn. We zijn bang voor het verliezen van onze betekenis in de dood, of voor het vinden van een totaal nieuwe situatie, waarin we niet meer kunnen betrouwen op alles, wat we ons verworven hebben. Wanneer we ons nu realiseren: sterven is een vorm van slapen gaan! Ja, soms is het wel eens gewelddadig, dat geef ik graag toe. Het is niet altijd even prettig, dat geef ik ook toe. Maar het is toch niet iets zó enorms, dat je er zo zwaar tegen op moet kijken.

Angst voor pijn. Kijk eens, voor pijn kun je bang zijn, wanneer je ze verwacht. Maar als je pijn op zichzelf niet in je overwegingen in je gedachten toelaat, dan blijkt de pijn, die je wérkelijk lijdt, heel beperkt. Het klinkt een beetje waanzinnig, wanneer je dat zegt zó. Iemand zegt, : ja maar, wanneer je een pak slaag krijgt, dan voel je dat. Zeker, dat voel je. Maar je voelt het, geloof ik, oók in je waardigheid. Je voelt het ergens in je spierweefsel, maar vooral in je gedachten; het machteloze verweer, dat is driekwart van je pijn. Een pijnimpuls kan alleen maar een bepaalde intensiteit bereiken. Daarna weigert het zenuwstelsel de pijnimpuls door te geven. Dan krijg je een "Black-out". Helemaal geen reden dus om te zeggen: ik kan dus zo'n oneindige pijn lijden. Neen. Máár, ik kan mij zózeer bezighouden met een pijn, dat zij mij totaal domineert. En de angst voor de pijn komt in de eerste plaats geloof ik, voort uit het gevoel, dat je je daarvan niet los kunt maken. Een gebrek aan beheersing dus.

Angst, om iets te verliezen. Ja, er zijn zoveel dingen, die je kwijt kunt. Ach, je hebt dat zo, van die mensen, dan zeggen ze: ja, hoor eens, we zijn nu al veertig jaar getrouwd en ja, ik ben toch wel bang, dat ik mijn partner ga verliezen. Waarom eigenlijk? Omdat je een gewoonte moet breken? Je hebt toch nooit iets "gehad", je kunt toch een medemens niet bezitten? Wat je hebt, dat is iets, wat in jezelf leeft, dat blijft, dat is een herinnering. Zeker, de stoffelijke vorm kan wegvallen, maar alles wat je met elkaar gehad hebt, dat blijft bestaan, dat wordt niet uitgewist. Moet je daar bang voor zijn?

Volgens mij, is het ook weer dwaas. Je kunt beter genieten, wat vandaag brengt, dan dat je je gaat overgeven aan de angst, voor wat morgen gaat komen. Wil ik die angst overwinnen, dan moet ik dat beséffen. Ik moet begrijpen: ik kan tóch niets doen aan morgen ik kan morgen niet bepalen. Maar ik kan vandaag leven. En de mens die leert, vandaag te leven, die zal tot zijn verbazing ontdekken, dat heel veel van zijn angsten ook wegvlieden, omdat vandaag zo belangrijk is. Vol met details, dat geef ik toe. Maar de details, die je vandaag vormt, die máken morgen. Als je vandaag leeft, voor wat je over twintig jaar zult zijn, dan stapelen al die kleine dingen zich op. En je illusie, waar je al die tijd voor gewerkt hebt, stort ineem. Je moet gewoon de kleine dingen éérst doen, dán kun je aan de grote dingen beginnen. Die grote dingen vormen zichzelf uit het kleine, als het ware.

Dus, wanneer U zegt: het overwinnen van de angst, dan heb ik daar in de eerste plaats als regel voor: Kijk niet te veel in de toekomst, probeer de dingen van vandaag te beleven met de volle intensiteit, met de volle vreugde, die voor jou mogelijk is. Verbindt vooral niet je wezen aan een begrip van bezit of van status: als ik dit verlies, dan ben ik niets meer. Probeer doodgewoon te begrijpen: als ik nu vandaag gelukkig en tevreden kan zijn en ik kan rond mij de mensen gelukkig en tevreden maken, dan is dat meer dan voldoende. En een derde regel: Er zijn zoveel dingen, die je niet weet. Speculeer niet te veel op de dingen, die je niet weet. Leef met datgene, wat je weet in jezelf, in je wereld. Het uitsluiten van speculaties omtrent mogelijkheden neemt ook vaak een groot gedeelte van de spanningen weg, die in angst ontaarden.

Nu, en dan begeerte. Begeerte, ach, ik heb het al gezegd. Er zijn bepaalde biologische impulsen, waar we niet vanaf kunnen, zolang we een menselijk lichaam hebben en het is misschien maar goed, dat ze er zijn. 't Kan gezellig zijn ook, niet waar? En daarnaast hebben we dus honger, dorst, zeker. We hebben iets nodig om onszelf in stand te houden. Goed. Zolang onze begeerte gericht is op het instandhouden van onszelf, is ze een onverbrekelijk deel van ons bestaan. Elk wezen, dat op aarde leeft, - dat hoeft dus niet eens een mens te zijn - heeft ergens de behoefte om zichzelf in stand te houden, zichzelf te continueren, hetzij in een rascontinuatie, hetzij in een persoonlijke continuatie.

Je kunt gaan praten over de vele niveaus, die op dit terrein bestaan. Maar blijf nu maar eenvoudig bij het feit, Er zijn bepaalde begeerten, die ik niet kan verwerpen, omdat ze behoren bij het geheel van het wezen, dat ik ben als mens. Daar behoef ik dus niet bang voor te zijn, daar behoef ik mij ook niet mee bezig te houden verder, ik moet alleen leren om die begeerte een klein beetje zó te richten, dat ik er gelukkig mee kan zijn. Dat is genoeg. Maar daarmee heb je al veel overwonnen. Want juist de mens, die bang is om de simpele begeerte te vervullen, die wordt gedomineerd door allehand andere begeerten.

Laten we maar een heel bekend voorbeeld nemen. U hebt allemaal wel gehoord van de H. Antonius, weet U wel, die heilige man, die in de woestijn zat en die werd bekoord. Als we nu eens even de heiligheid eraf laten - ik hoop, dat U mij dat niet kwalijk neemt; ze hebben er zoveel geschraapt in Rome, dus één stralenkransje voor een ogenblik weg kan ook -. Wat deed die man? Hij trok zich terug uit het leven. Hij ging leven op een minimum, wat nog nodig was voor zijn bestaan. Hij at en dronk te weinig, hij was voortdurend bezig, zichzelf te kastijden - ik vind dat ook maar een rare sport - en daarnaast werd hij voortdurend overrompelt door de duivel. Dat is een leuk verhaal. Maar wanneer we horen, wat er gebeurt met mensen, die in eenzaamheid zijn opgesloten, dan weten we, dat ze óók stemmen gaan horen, dat ze óók allehand voorstellingen gaan zien. En mensen, die honger lijden, dromen ook voortdurend van volgeladen tafels. Je kunt er niets aan doen.

Kijk, dat is een reden voor ons om er voor te zorgen, dat we ergens voldoende hebben. We moeten aan een lichaam een zeker minimum toestaan. En dat minimum ligt aanmerkelijk hoger dan het minimum, waardoor het in leven blijft. Dat betekent een minimum, waardoor het niet voortdurend gedomineerd wordt door zijn eigen behoefte. Een mens die dat leeft, komt vanzelf al een stap verder. Want, wat heb je dan? Je hebt dan de aanvaarding van dit voor het Ik noodzakelijke. Je eet niet voortdurend, omdat het lekker is misschien, maar je eet wel degelijk, wanneer je honger hebt. Je drinkt misschien niet, om een roes te krijgen, maar je drinkt wel degelijk, wanneer het lichaam vocht nodig heeft. En alle lichamelijke functies navenant.

Dan valt al een groot gedeelte van de begeerte weg, omdat een mens meestal in de maatschappij - en nu ga ik een paar hatelijke dingen zeggen, vergeeft U mij - geconditioneerd wordt, om bepaalde dingen, die in de opmaak van het menselijk lichaam, in de biologische drang dus, verankerd zijn, als het ware om te buigen. En we mógen niet aan al onze lusten toegeven - U weet hoe dat gaat, hè - want, per slot van rekening, zegt men dan, er is een wet, er is een God en er is een plicht. Maar op het ogenblik, dat ik dus voor mijzelf dingen niet meer ga erkennen, omdat ze zo slecht zijn, wat gebeurt er dan? Dan moet ik tóch op de een of andere manier een compensatie hebben. Antonius vindt ze uiteindelijk in zijn ontuchtige dromen, die hij natuurlijk verontwaardigd afwees als zijnde van de duivel, maar daarbij toch wel enigszins deed denken aan iemand van de filmkeuringscommissie, die zegt: dat is toch een schandelijk fragment, laten we dat nóg een keer draaien. Dat is óók uit het verleden, hoor.

Maar, wij gaan dus wat anders doen. Een mens, die dus niet aan zijn noodzakelijke biologische noodzaken tegemoet is gekomen, die moet daarvoor iets in de plaats vinden, een macht misschien. Het machtsbegeren, de machtsdrang komt meestal voort uit een frustratie en die frustratie kunnen we weer herleiden tot een maatschappelijke dwang, die aan de mens is opgelegd, zodat hij aan zijn zuiver natuurlijke ontwikkeling niet tegemoet kan komen. Dat klinkt heel vreemd, maar het is waar.

Dan hebben we verder b.v. oorlog. Oorlog is krankzinnig. De mens en vernietigen elkaar. Dat je dat van mens tot mens doet, kan ik nog begrijpen. Er kan vijandschap zijn. Maar dat je dat doet, eenvoudig om een leuze, iets, wat in feite een soort abstractie is, - laten we eerlijk zijn, termen als vaderland en moederland zijn abstracties; dat zijn dingen, die de mensen gecreëerd hebben, waar ze mee rekenen als een werkelijkheid, maar geen enkele rivier trekt zich iets aan van úw grenzen. Ofschoon het voor U misschien prettig zou zijn, als U de douane aan de Rijn kon neerzetten, om te vragen, of ze iets aan te geven heeft. Je zoudt er een hoop rommel uit houden -. Dus, die abstracties op zichzelf, dat die tot doden bewegen, dat is een beetje vreemd, tenzij wij ons gaan realiseren, dat juist de mens, die níét tevreden is, die zich wil laten gelden, die betekenis wil hebben, die in een sociaal organisme wil functioneren, in die oorlogsbestreving iets vindt, wat hij nergens anders vindt. Een maatschappij, waarin de onderlinge betrouwbaarheid zeer groot wordt, omdat je het zonder elkaar niet kunt, waarin de verantwoordelijkheid van je is afgenomen en waarin je bovendien sterker moet zijn dan een ander. Dat is iets heerlijks.

Er bestaan geloof ik, tegenwoordig van die leuzen; een daarvan is: Make love, no war! En er zijn geloof ik, nog openhartiger badges uitgekomen. Maar goed. Daarmee wordt bedoeld: wanneer een mens dus in zijn leven geluk en vrede vindt, dan heeft hij geen reden om te gaan vechten. Wie zijn degenen, die revolutie maken? Dat zijn degenen, die niet kunnen leven meer in de situatie, waarin ze verkeren. Wat wij begeren, dat wordt voor een groot gedeelte dus bepaald door de tekorten, die er ergens bestaan.

Maar er is iets anders. In de maatschappij tel je alleen mee, wanneer je aan bepaalde voorwaarden voldoet. Er zijn gemeenschappen van jongelui b.v., daar tel je niet meer mee, tenzij je haar tenminste over je oren valt. Er zijn groepen, waarin je niet meer meetelt, tenzij je links geörienteerd bent. Er zijn groepen, waar je niet meetelt, tenzij je het enig ware geloof aanvaardt. De mens is misschien niet links, hij vindt lange haren misschien lastig en hij is helemaal niet overtuigd, dat het geloof het ware is, maar het is de enige manier, om geaccepteerd te worden. Hij stelt eisen, die als vervangend op gaan treden voor datgene, wat hij niet mag, wat hij niet kan.

Ik zou dus zeggen, begeerte is, voor zover ze niet lichamelijk is, voor een groot gedeelte iets wat voortkomt uit een besef van machteloosheid, het zoeken naar compensatie voor erkende of niet erkende onvolledigheden in je eigen wezen. Kunt U het tot zover accepteren, ja? Nou, dan moet je dát overwinnen.

Ik zou zeggen, doe dat heel eenvoudig. Realiseer je, dat je de dingen niet nodig hebt. Natuurlijk, dat vaasje van overgrootmoeder is erg mooi. Maar als het breekt, is dat dan werkelijk zó erg? En natuurlijk, het is prettig, als je allemaal luxe gestoffeerde meubelen hebt staan. Aan de andere kant, als je sinaasappelkistjes hebt, is het schoonmaken veel eenvoudiger en de hygiëne veel groter. Het is prettig, als je een groot huis hebt, natuurlijk. Maar als je een gezellig klein hoekje hebt, waar je jezelf kunt zijn, is dat niet eigenlijk net zo goed?

U moet begrijpen, dat een hele hoop dingen, die je worden opgelegd, niet zo belangrijk zijn, als het schijnt. En wat dat betreft, - neemt U mij niet kwalijk - vindt U het nu werkelijk zó belangrijk, dat Uw was witter dan wit is? Als ze maar schoon is en niet stinkt, nietwaar? Ik bedoel, al dat soort dingen, dat zijn van die krankzinnige leuzen. Maar U leeft in een maatschappij, die entameert, om steeds meer te willen hebben. Maar dat is een begeren, niet alleen meer naar de voorwerpen, ik wil niet alleen kleurentelevisie hebben omdat kleurentelevisie mooi is - ze kan ook afzichtelijk zijn soms - maar ik wil kleurentelevisie hebben, omdat de burens nog zwart-wit kijken. M. a. w. om méér te zijn! Heb ik dat nodig? Ben ik dan minderwaardig?

Als je die overdaad aan begeerte een beetje af wilt schuiven, begin dan eerst eenste realiseren, dat je óók wat waard bent, dat je óók wat kunt, dat je helemaal niet zo klein en zo afhankelijk bent. Dat je, wanneer het nodig is, ook wel op een andere manier je brood kunt verdienen. En dat, wanneer deze gemeenschap je verwerpt, er altijd nog wel een wereld zal zijn en mensen, die ergens een antwoord geven. Mensen, die wél betekenis hebben, waar je wél mee kunt communiceren. Begrijp, dat het allemaal niet zo belangrijk is. En als je directeur zit te kankeren, och mensen, dan denk je: ja, als ik nu eens directeur was, dan kon ik dat ook doen. Waarom zou je kankeren? Zorg liever, dat je geen reden hebt om te kankeren. Nietwaar, die man heeft een reuze positie en een heerlijke maagzweer en uit die twee komt het gekanker voort. U kunt de positie willen hebben, maar dan zoekt U waarschijnlijk ook de maagzweer. Begrijp, dat heel veel, van wat U als zo goed wordt aanbevolen, eigenlijk ergens een beetje gevaarlijk is. Het beste fruit is wormstekig fruit. Dan zeggen de mensen: ach, dat is onzin. Nee, dat is géén onzin. Het fruit, waar de wespen van eten, dat is zoet, daar zit suiker in. En het mooie, onaangetaste fruit ziet er schitterend uit, maar wat zit dáar in? Water! Een hele hoop water en weinig geur. 't Klinkt krankzinnig, 't is zo.

We zijn zo erg voor de perfectie. Hebben we dan het volmaakte nodig? We zijn toch niet volmaakt. Laten we onszelf zijn, doodgewoon onszelf. Dan zijn we voor een groot gedeelte van onze begeerte af. Het is niet zo, dat de gehele wereld maar moet beantwoorden aan wat wij willen, het is doodgewoon zo, dat we moeten leren, om genoeg te nemen, met wat we zijn, en daar het beste van te maken. We moeten niet proberen, overal verlengstukken te creëren voor onze gewichtigheid. Een partij, een bank, een fabriek. Die dingen zijn misschien mooi en ze zijn noodzakelijk, goed. Maar ben ik nu meer, omdat ik een bank of een fabriek heb. Toch helemaal niet. Ik blijf toch mezelf.

Leer, dat je eerst jezelf moet zijn en een groot gedeelte van je begeerte is overwonnen. Je gaat begrijpen, dat het weinig zin heeft, om die dingen te begeren

Zitten er hier TV-enthousiasten bij? Ja? Heeft U weleens gemerkt, hoe heerlijk het is, om dat ding niét aan te zetten? Wanneer U nu zo'n ding niet hebt, dan kost het U alleen niet minder maar dat hebt U dat voorrecht elke dag. Een beetje negatief mischien, zeker. Ik weet, TV is goed, radio is goed, het zijn allemaal goede dingen. Maar ik zeg het alleen maar om eens iets duidelijk te maken. Is het niet heerlijk om eens een keer 's mórgens te wandelen? En kan het niet heel erg interessant zijn, om gewoon eens een keer tussen de mensen in de trein te zitten en ze te observeren? Waar hebt je dan eigenlijk die auto voor nodig? Omdat je ergens zo gauw moet zijn? Kun je dan misschien iets minder doen? En waarom moet je eigenlijk al dat werk doen, dat je eigenlijk niet graag wilt doen. Omdat je daar beter van wordt? Wordt je daar beter van? Ben je niet veel gelukkiger, wanneer je iets kunt doen, dat in jezelf leeft? Wanneer je iets waar kunt maken, waar je zelf achter staat, zoals dat heet? Waarbij je jezelf herschept in de wereld dóór datgene wat je doet? Kijk, dat zijn van die punten, daar moet je over nadenken, dan kom je over begeerten ook al een heel eind heen.

Angst en begeerte zijn ergens een deel van hetzelfde. Wanneer ik bang ben, begeer ik ook. In mijn angst begeer ik veiligheid; in mijn angst, dat mijn leven wordt aangetast, begeer ik de middelen, om elke andere wijze van leven uit te roeien. Dat is een van de redenen voor de bewapeningswedloop.

Wanneer ik bang ben als kind, om door het donker te gaan, dan verzin ik smoesjes en ik ben bereid offers te brengen, om nog even in die warme kamer te kunnen blijven of om tenminste mét gezelschap naar boven te gaan. Mijn angst en mijn begeerte zijn wéér ergens één. Nu zegt U: och ja, maar mijn lieve mensen, hoeveel mensen begeren de honderdduizend niet. Is dat dan een vorm van...? ja begeren, natuurlijk. Speculatief denken: 't zou mooi zijn, als... Maar als je hem hebt, dan begint de ellende pas. Zolang je droomt, is het mooi. Dan komt de angst, dat^{je} het verliezen zult. Zolang als je dénkt, dat je hem hebt, hoeft je niet bang te zijn. Je hebt in jezelf een totale wereld van gedachten en als je in die gedachten een klein beetje begrip voor werkelijkheid kunt brengen, niet het ideaal, dat je je opbouwt over: 'als het eens zó was' maakt tot een: 'dus zal het zo zijn', maar begrijpt: ik droom alleen maar een beetje, ik doezel watweg in mijn gedachten. Dan is je begeren ook al minder sterk.

Begrijp, dat wat je verlangt en wat je begeert, nooit helemáál waar wordt. 't Is altijd ánders. Weet ook, dat er niets op aarde bereikt kan worden, wanneer je er geen prijs voor wilt betalen. Bang zijn om te verliezen betekent ook: geneigd zijn om te zoeken naar winnen. Het is vreemd, dat de mensen, die het meest begeren te winnen, het meest verliezen. Bent U wel een wezen kijken bij roulette, b.v.? Of chemin de fer, of dat soort dingen? Moet U eens opletten! de mensen daar, die het minste kunnen verliezen, spelen het verbeterenste, ze nemen de meeste risico's, ze lijden het meest en ze verliezen het meest. Alleen degeen, die er bijna onschuldig tegenover staat, och, die wordt door Fortuna nog wel eens gezegend, omdat hij eenvoudig op een impuls speelt. Die kan nog weleens wat doen. Die gaat weg en zegt: nou ja, 't was leuk, ik heb wat beleefd.

In Uw leven speelt U heel vaak "va-banque". Je speelt met alles wat er is aan status, aan bezit en weet ik, wat nog meer en je wilt het zó krampachtig vasthouden en vergroten, dat je juist daardoor in de positie komt om het te verliezen. Ik geloof, dat juist de mensen die bang zijn, bang voor hun onbelangrijkheid of bang voor hun gebrekigheid en dat soort dingen, dat die mensen eigenlijk het meest begeren. En degenen, die het meest begeren koesteren ook de grootste angst. Dat klinkt een beetje vreemd, wanneer U dat zo hoort. Maar realiseer U alstublieft, dat angst en begeerte tegenstellingen zijn, d.w.z. het zijn twee eigenschappen of reacties op een totale reeks van mogelijke veranderingen.

En zolang we dat dus houden in het zuiver materieele vlak, dan blijkt, dat negen tiende van onze angsten en negen tiende van onze begeerte alleen maar nutteloos is, onnut, een poging, om iets te vervangen. Terwijl, als we vrede hebben met onszelf, zowel ons begeerte-element en ons behoefte-element belangrijk minder wordt, alsook onze angst voor de wereld. We kunnen veel meer aanvaarden.

En daar heb je dan de twee-eenheid angst en begeerte herleid tot een balans, die om één middelpunt loopt, het middelpunt van zelfaanvaarding. Dan kun je jezelf aanvaarden, zoals je bent. Kun je jezelf aanvaarden, eventueel mét je hulpeloosheid, met je nuttelosheid, zo goed als met al je verplichtingen, die je dan in jezelf voelt misschien, kun je jezelf aanvaarden zoals je bent. Niet zoals je zoudt moeten zijn, natuurlijk, maar zoals je werkelijk bent. Als je dát kunt, dan beheers je ergens voor een groot gedeelte al angst en begeerte, omdat je in de aanvaarding van het eigen persoonsje, zoals dat leeft en zoals dat bestaat, de betrekkelijkheid van de dingen in gaat zien.

Ik wil hier niet al te veel relativisme naar voren brengen, ofschoon het erg 'en mode' is, maar men moet begrijpen, dat b.v. welvaart relatief is. Welvaart, dat is: meer hebben dan een ander. Het is nooit: genoeg hebben. En armoede is: minder hebben dan een ander, iemand hier in Nederland, die ongeveer het twintigvoudige verdient van iemand in een onderontwikkeld land, per jaar, kan een arme zijn, omdat de anderen allemaal méér hebben. En degeen, die in dat onderontwikkeld land dat kleine loon verdient, kan een rijke zijn, omdat er anderen zijn, die helemaal niets verdienen, die met bedelen en met stelen aan de kost moeten komen. Het is allemaal zo betrekkelijk. En wanneer wij spreken over rijkdom en over armoede, dan hanteren wij geen absolute norm, dan hanteren we een vergelijkende norm uit onze eigen wereld, uit onze eigen samenleving. En vaak nog in het bijzonder uit onze eigen kleine kring. Er zijn arbeiders, die zeggen: nou, maar dié is rijk, want die heeft tien mille op de bank. En een miljoenair zegt: tjonge, tjonge, daar kan ik niet eens mijn hotelrekening van betalen. Dus het is allemaal zeer betrekkelijk.

Wanneer ik besef, hoezeer al deze dingen betrekkelijk zijn, dan zal ik misschien de armoede minder vrezen en misschien ook de rijkdom wat minder begeren. Omdat die rijkdom dan niet meer in de plaats staat van zekerheid. En ik zal de armoede minder vrezen, omdat ik begrijp, dat ze niet een ondergang betekent, maar hoogstens een tijdelijke beperking, waarbij ik toch nog wel tegemoet kan komen aan het voor mij werkelijk noodzakelijke. Alles draait, ook in angst en begeren, om jezelf.

En nu weer een paar punten, die sommigen van U misschien minder prettig vinden. Het is natuurlijk wel mogelijk, om op de een of andere manier er tussen uit te trekken. Je kunt zeggen: ach, ik ben bang voor die wereld, die gaat vandaag of morgen te gronde en ik beteken niets in die wereld, dus neem ik maar een beetje 'speed', een injectietje van het een of ander. Zeker, dan ben je er even uit. Maar dan ben je weggelopen voor het probleem. Je loopt eigenlijk weg voor jezelf. Op zichzelf is het gebruik van drugs misschien iets, wat ten aanzien van de gezondheid bepaald kan worden als waardeloos of goed of slecht. Maar wanneer je dat dus psychologisch gaat bekijken geestelijk gaat bekijken, voor het totaal van het menselijk leven gaat bekijken, dan zeg je, het is in negen van de tien gevallen een vluchtpoging. Zolang het een vluchtpoging is, is het verkeerd. Niét om wat je doet, maar om het feit, dat je daardoor jezelf herkent en je zelfaanvaarding teniet doet. Dat je de werkelijkheid, die je innerlijk blijft erkennen, compenseert met een droombeeld. Datzelfde is met een geloof. Er zijn ook mensen, die gaan naar de een of andere groep toe, die een uitverkiezing belooft, op welke wijze dan ook.

En soms vraagt de mens zich wel eens af: Hoe is het mogelijk, dat dergelijke krankzinnige secten bestaan. En begrijp goed: ze beloven een uitverkiezing, het méér zijn dan een ander. En ze nemen de verantwoordelijkheid weg. Je leeft naar de wet van ...noem de profeet maar op ... en daarmee is daarmee is voor jou de sleutel als het ware gegeven tot een eeuwige zaligheid, er is jou een geestelijke grootheid gegeven, waardoor je de meerdere bent van iedereen, het stoffelijke is onbelangrijk geworden. En wie lopen daar naar toe? Onderzoek ze maar. Meestal de mensen, die ergens het gevoel hebben, dat ze zelf te kort schieten in deze wereld, die om een of andere reden geen vrede kunnen hebben met zichzelf of met een ander.

Ik wil niet zover gaan, dat ik zeg, dat godsdienst opium is voor het volk. Godsdienst is ergens een formulering van een aanvoelen van het Onbekende, dat we ook in onszelf dragen en daar kunnen we niet aan ontkomen, dacht ik. God is voor ons een begrip, dat we niet kunnen definiëren, maar dat voor ons eigenlijk in de plaats komt van iets, wat we "beleven", of willen beleven. Maar ik wil toch wel zover gaan, dat ik zeg, dat vaak godsdienst en vooral snelle en intense bekeringen en dergelijke voortkomen uit een behoefte om te vluchten voor jezelf. Ik hoop niet, dat U mij dat kwalijk neemt. Het is natuurlijk mooier om te zeggen: Och, God maakt alles in orde, maar God doet dat nu eenmaal niet. We moeten het zelf doen en wat wij van God ontdekken is iets, dat in onszelf leeft en wat we dóór onszelf misschien ook nog anderen kunnen geven. Er zijn dus bepaalde feiten te constateren te dien aanzien. En dan kunnen we niet zeggen, dat daardoor God verklaard is, alleen, dat ons geloof in ons bepaalde capaciteiten wekt, die boven het normale uitgaan, nietwaar?

Goed, als we dat allemaal beseffen, moeten we dan weglopen voor het heden en dan maar geloven in een of ander Wolken Kuckucksheim (?), één of andere hemel, waar vaststaat, dat je elke woensdag karnemelkse pap met bruine suiker krijgt, of moeten we ons overgeven aan de angst voor een of andere hel, zo in een kunstmatige angst onze vrees voor het leven of wat in dat leven bestaat, terzijde stellen, of moeten we gewoon proberen, eerst de zaak onder ogen te zien? Ik geloof, dat we moeten begrijpen, dat alle begeerte en alle angst bij ons voortkomt uit een besef van niet harmonisch, niet juist geë orienteerd zijn in de wereld, waarin we leven en niet benatwoorden aan dat, wat we willen zijn en zouden moeten zijn volgens ons begrip. Laten we dan dáár beginnen

Als we angst en begeerte willen overwinnen, moeten we eerst ons eens afvragen: wat zijn we zelf? Waaróm wil ik de dingen? Waaróm ben ik bang voor de dingen? Dan blijven er nog genoeg zaken over, die we kunnen verklaren als zijnde lichamelijk. Dan blijft er altijd nog wel wat onverklaarbaars over, dat we dan aan God kunnen toeschrijven, of aan de geest of aan een andere onzichtbare instantie. Maar laten we dan eerst eens kijken: Wat zijn we.

Wanneer je eenmaal aanvaard, wat je bent, heb je veel minder angst. En het vreemde is, wanneer je eenmaal jezelf aanvaardt hebt zoals je bent, leef je natuurlijk en daardoor wordt je minder geobserveerd door begeerten, omdat je aan je behoeften tegemoet komt.

Wat moet ik daar nu eigenlijk nog meer over gaan zeggen? Ik kan natuurlijk nog een hele hoop woorden uitstrooien, die steeds weer op hetzelfde neerkomen. Daarom: onthoudt U nu maar één ding: die jurk in de etalage is altijd veel begeerlijker dan alles, wat je in de kast hebt, dames. En dat figuurtje, dat voor je uit gaat, is, mijne heren, vaak ineens veel begeerlijker dan wat je thuis hebt. Ik weet niet waar hoor, maar je hebt het misschien. Omdat we er iets aan verbinden, omdat we onszelf willen bewijzen misschien daarmee. Omdat we beweren, dat we gemaakt worden door kleren. Dames, is het bij U ook zo, dat kleren de vrouw maken? Heren, maken kleren de man? Of maakt de auto de man? Wordt Uw viriliteit bepaald door Uw scheerwatertje en wordt Uw attractiviteit voor anderen bepaald, door hetgeen U in Uw haren smeert?

Mensen, laten we toch alsjeblieft eerlijk zijn. Dat zijn allemaal maar bijkomstigheden. Die dingen zijn niet belangrijk, daarom hebben we ze eigenlijk niet zo hard nodig. Als ze er zijn, kunnen we ze gebruiken, goed. Laten we er plezier van hebben, maar we kunnen het zonder die dingen stellen. Laten we alsjeblieft oppassen, dat we niet in een gewonteschema terecht komen, van zó is het en zó hoort het en daarom kan het niet anders. Laten we elk ogenblik opnieuw leven en elk ogenblik opnieuw aanvaarden, wat we zijn, in wezen. Niet weglopen voor de gedachten, die in ons zijn niet weglopen voor de handelingen, die we gesteld hebben en die we misschien moeten stellen, maar aanvaarden, dat we het voor onszelf waar maken. Dan hebben we de overwinning behaald op een wereld, die in ons bepaalde angsten en begeerten induceert. Dan hebben we ons losgemaakt uit de keten van een driedimensionaal menselijk omschreven bestaan en lijkt het wel, of ons hele zijn een nieuwe dimensie er bij krijgt, omdat de intensiteiten van beleving, die bij zelfaanvaarding ontstaan, veel groter zijn. En dan kun je met minder eten, betere voeding hebben. Dan kun je, met veel minder uiterlijke redenen tot vreugde, innerlijk gelukkiger zijn. En dan kun je met veel minder inspiratie misschien veel beter werk maken.

Ik hoop, dat U daar in de pauze over na zult denken. Mag ik U nu danken voor Uw aandacht zover, ik hoop U na de pauze terug te zien. Tot straks.

D I S C U S S I E

Zo vrienden,

Ik hoop, dat U aangename kout hebt gepleegd gedurende de pauze en nu zullen we kijken, wat U te berde te brengen hebt ten aanzien van het onderwerp en wat er eventueel verder ter tafel komt. Mag ik met de schriftelijke vragen beginnen?

x Ik kan me ook voorstellen, dat je wegloopt, om de gedachten, die in je zijn, beter te begrijpen, in de stilte van de natuur b.v.

- Is dat dan weglopen? Ik dacht, dat weglopen - een vlucht dus - niet noodzakelijkerwijze inhoudt een weglopen uit het milieu, maar een verwerpen van de werkelijkheid. En in deze zin heb ik het woord "vlucht" dus ook gebruikt, zoals U weet. En wanneer U de natuur ingaat, om tot Uzelf te komen, voor Uzelf na te denken: wat ben ik en wat kan ik in feite doen en hoe ben ik er aan toe, dan is dat geen vlucht. Dan is dat gewoon een methode om jezelf te hervinden en daarmee dus bepaalde angsten en misschien ook zelfs bepaalde begeerten terug te brengen tot de plaats, waarop ze thuishoren. En dan zul je als gevolg daarvan over het algemeen ook beter functioneren als mens en meestal ook zelfs maatschappelijk functioneren.

x Angst in gedachten zal op een gegeven ogenblik toch, volgens de wet van aantrekkingskracht, gestalte moeten krijgen in de materie

- Het is inderdaad zo, dat wij datgene, wat wij vrezen en datgene, wat wij begeren, zelf plegen waar te maken. En dat is niet, dat wij het dus in de materie vorm en gestalte geven, maar dat wij, door onze angst en soms ook door ons begeren gedreven, eenzijdig reageren en daardoor een situatie creëren, waarbij het gevreesde of het begeerde als het ware dichterbij ons komt te liggen. Is dit voldoende?

x Ja, maar vormt zich dan toch geen afgietsel van de gedachte, die je als het ware constant hebt omtrent het feit van een bepaalde angst?

- Dat kan dus op astraal terrein inderdaad gelden. Dan krijg je dus het geval, dat een voortdurend herhaald denkbeeld als het ware als een soort matrix, een soort gietvorm, gaat dienen voor de psychische energie, die je afgeeft en dan bouw je dus inderdaad datgene, waar je mee bezig bent, wel op. Maar daarvoor, zeker om een gestalte van blijvende aard te krijgen met enige energie, waardoor dus de ingelegde eigenschappen weer naar de aarde weerkaatst worden, dan moet je er toch wel heel wat in doen. Dus dat zal niet zo heel vaak voorkomen.

x Angst en begeerte, vooral door associaties, die op hun beurt weer hun oorsprong vinden in ons denken, ons verstand. Het zou dus goed zijn, onze denkmachine eens een tijdje stop te zetten en onze gedachtenspinsels eens te ontrafelen.

- Wanneer U Uw gedachtenspinsels ontrafelt, dan kunt U dat slechts doen door er over te denken. M.a.w. wanneer U Uw denkmachine werkelijk stopzet, dan komt U niet veel verder. En ik geloof, dat die tegenspraak in de stelling hier voor zichzelf spreekt. Maar we zouden misschien dit moeten poneren: dat de mens moet leren om minder in absolute waarden te denken en zich bewust te worden van de relativiteit, zowel van zijn eigen ervaringen als van de associaties, die hij erkent ten aanzien van de wereld. Eenvoudig voorbeeld: Dat, wat voor mij goed is, behoeft niet voor iedereen goed te zijn. Wat voor mij verkeerd is, kan voor een ander goed zijn. Is dit voldoende?

x Dat is heel moeilijk in een christelijke wereld.

- In een christelijke wereld zou het heel gemakkelijk zijn. In een wereld, die zich christelijk noemt en het niet is, is het inderdaad moeilijk. Omdat een christelijke wereld uitgaat van het standpunt, dat je de naaste lief moet hebben in theorie en hem in de praktijk mag ombrengen. En ik geloof niet, dat dat een juiste versie is. Maar goed.

x Kunt U iets zeggen over de betekenis van de Jezus-beweging in Amerika en in Europa? Is dit het begin van een geestelijk reveil van de jongeren of is het een tijdelijke bevlieging?

- Het is, in zijn grote populariteit, wel tijdelijk. De "Youth for Christ Movement", later ook wel de "Jezus Movement" genoemd, is eigenlijk niets anders dan een poging van de jongeren, om zich los te maken van hun wereld en een eigen gemeenschap te scheppen, waarbij geen eigen aansprakelijkheid bestaat. Het is zó, dat men in dit geloof, want dat is het, zegt: "Jezus maakt alles mogelijk, Jezus doet alles". En dat heeft bepaalde voordelen, want daardoor mobiliseert men vaak vermogens en krachten in zichzelf, waarvan men niet dacht, dat men ze zou bezitten. Door iets aan een hogere kracht toe te schrijven, maak je het jezelf vaak mogelijk, de grenzen van het voor jou denkbare te overschrijden. Maar U zult begrijpen, dat op een gegeven ogenblik ook dit vastloopt. Want je kunt niet je losmaken van de hele wereld. En de deelnemers van de Jezus Movement hebben dus de neiging, zich te zien als afzonderlijk te staan ten aanzien van de wereld. Liefde voor de wereld, maar ze hoort er niet bij. Wat dat betreft, hebben ze dus enige gelijkenis met b.v. de Heiligen der Laatste Dagen in hun beginperiode en met de Jehova's Getuigen b.v. Het is dus een gevoel van exclusiviteit, waardoor je in jezelf een grote eenzijdigheid tot stand brengt. Dat kun je een hele tijd handhaven, maar er komt altijd een ogenblik, dat de wereld daarbuiten toch ook mee gaat spreken en dat dus ook ten aanzien van dit geloof een conflict ontstaat, omdat Jezus niet alles kan. Hij kan het misschien wel, maar hij kan het dus niet voor de gelovige. En de gelovige zal dan op een gegeven ogenblik zeggen: ik voel mij teleurgeesteld en ik ga heen.

Belangrijk van deze beweging is verder, dat ze dus niet, zoals de maatschappij, de zondaar met enige, laten we zeggen, achterdocht beschouwd, maar dat ze dus automatisch iemand, die een misstap heeft gemaakt, toch weer aanneemt met de zegswijze: vertrouw nu maar op Jezus, de rest komt in orde.

Zolang ze dit vol kunnen houden, zullen ze, in de huidige problematiek, die toch nog wel een jaar of twintig duurt, volgens mij wel blijven bestaan. Maar ik meen, dat de sterkste groei van deze beweging toch met een jaar of vier, vijf wel bekeken is.

Het is dus geen geestelijk reveil, het is een, laten we zeggen, religieuze uiting van een sociale revolutie, die zich thans op emotioneel vlak afspeelt en die nog niet voldoende uitkristalliseert in de sociale werkelijkheid.

x Is Christus niet de dood ingegaan om ons te laten zien, dat wij uiteindelijk niets kunnen verliezen? Of waarom anders?

- Dat is heel erg moeilijk, om daar een antwoord op te geven. Maar misschien kunnen we, in dit geval, dan eens aannemen, dat de Evangelieën allen een letterlijke waarheid bevatten. Ik zeg, we nemen dat voorlopig aan, niet, het is bewezen. Dan is Jezus kennelijk niet zo bijzonder bereid om te sterven. Want in de bekende scene in de Hof van Olijven bidt hij de Vader, dat deze beker aan hem voorbij moge gaan. Hierbij is dus zeker geen sprake van een absolute aanvaarding van het gebeuren op zichzelf. Het is een onvermijdelijk iets in het eigen Ik. En ik geloof, dat wanneer Jezus zou zeggen: Ik ga nu maar sterven, om te bewijzen, dat de dood niets is, dat hij dan toch wel een andere en misschien ook meer spectaculaire manier gebruikt zou kunnen hebben. Laten we één ding niet vergeten: hij is gekruisigd als een misdadiger. En wat dat betreft, was hij dus één onder velen. Zó velen, dat de figuur van de Profeet Jezus praktisch niet bekend is en zelfs Flavius Josephus, die toch over de geschiedenis van Jeruzalem heel veel vermeldt, eigenlijk maar een enkele opmerking maakt ten aanzien van de sécte, niets zegt ten aanzien van Jezus. Wat hij dus heeft gedaan, was niet zodanig bewijskrachtig en spectaculair, dat we ons dáárop moeten beroepen.

Ik geloof dus, dat we reëel moeten zijn. Ik geloof, dat het sterven van Jezus noodzakelijk was, omdat het de consequentie is van zijn leven. En ik meen danook niet, dat Jezus heeft willen aantonen, dat de dóód niets is, maar hij heeft willen aantonen, dat het beter is om te sterven, dan te verloochenen, wat je bent.

x Dan klopt het Evangelie dus toch niet helemaal, want dáár staat in, dat hij tegen zijn discipelen zegt, dat hij ten derde dage uit de doden opgewekt zal worden!

- Ja, dat hij ten derde dage zal herrijzen uit de dood, inderdaad. Ofschoon hij dat niet letterlijk zegt, tussen twee haakjes. Hij zegt in een gelijkenis over "deze tempel". In een ander gedeelte komt het ook voor. De uitleg is dus inderdaad, dat Jezus zegt, dat hij na drie dagen op zal staan. En dat hij het ook gedaan heeft. Ik ben, ook op grond van wat ze bij ons hebben nagezocht, er vreemd genoeg van overtuigd, dat dit reëel is gebeurd en dat dit dus niet, zoals anderen zeggen, inwijdingshistorie is, of dat Jezus, zoals b.v. de Islamieten zeggen, levend van het kruis is afgenomen. Maar dis was iets wat wederom de consequentie was van wat Jezus was. En mijn persoonlijke visie, die dan voor de christen misschien niet helemaal aanvaardbaar is, is de volgende:

Jezus aanvaardt, op het ogenblik, dat hij in de woestijn trekt, de vasten - die we overal trouwens tegenkomen, de 40-daagse vasten - voor zich het dragen van een bepaalde kracht of waarheid, die hij erkend heeft als zijnde waardevol bóven zijn eigen persoonlijkheid en wezen en dominerend óver zijn persoonlijkheid en wezen. Er is een groot verschil tussen de Jezus, die als rebelse en wat te progressieve leraar de sjoel wordt uitgeworpen - de sinagoge wordt uitgezet - en de Jezus, die we zien optreden, wanneer hij bij Johannes de Doper daar komt en verder gaat en zich leerlingen zoekt ook. Ik meen, dat vanaf dát ogenblik Jezus dus consequent iets waar heeft gemaakt, dat aan zijn menselijk kunnen en zijn persoonlijk leven eigenlijk te boven ging. En dat hij moest kiezen, ofwel terugkeren tot zichzelf en dan dit hogere, wat hij voor zich gevonden had, prijsgeven, of dit hogere waar maken en daarin zichzelf prijsgeven. En de herrijzenis is dan, volgens mij, de herrijzenis van het Hogere.

- x Nog enkele vragen buiten het onderwerp, als dat kan?
 - Ik dacht niet, dat de andere zo dicht in het onderwerp lagen, dus laten we rustig doorgaan. (Hilariteit)
- x Twee aaneensluitende vragen. Is de maan vroeger een deel van de aarde geweest? Zijn er maanwezens, al of niet zichtbaar voor de cosmonauten? Zo ja, hoe vinden zij deze landingen?
- Ja, de maan is, voor zover mij bekend althans, geen deel geweest van deze aarde, maar is een enorm brokstuk geweest dus, wél behorend tot dit zonnestelsel, dat door de aarde werd ingevangen nadat een eerdere maan dus uiteen is gespat. Die eerste maan schijnt een ijs-maan geweest te zijn.
- u Dan; leven op de maan. Aan de maan eigen leven, is voor zover mij bekend, niet aanwezig. Ik houd hier dus geen rekening met bacterie; en halfleven en zo. Het enige leven, wat er, zover mij bekend, geweest is - ik weet niet, of het nog bestaat - is iets korstmos-achtigs geweest.
- x Wat is dat, kosmosachtig?
 - Nu dat is dus een plantaardige vorm, die doet denken aan korstmossen.
- x Oh, ik verstond kosmos.
 - Och, voor een mens is het verschil meestal niet zo groot.
- x Mag ik even vragen. Steiner spreekt van "brullende maanwezens" Wat moet je daarvan denken?
 - Nu, dan zou je het misschien kunnen hebben over entiteiten, die gemeenlijk worden toegeschreven aan de maan. Dat zijn dus de Heerser van de Maan en de Dienende Geesten van de Maan. Maar dan komen we terecht in een Hiërarchie van zuiver geestelijke opbouw, die geparenteerd is aan de materiële indeling van het zonnestelsel. Dat is dus een theorie. Maar dat is dus geen leven in materiële zin. En als zodanig kan ik dus ook geen antwoord geven.
- x De kosmonauten hebben bij de maan last gehad van enorm gebrul. En dat is nooit verklaard.
 - Gezien de vele fouten, die er in de maanvoertuigen zijn geweest is het zeer goed mogelijk, dat het daaraan te danken is. Verder zou het terecht komen in een stormpje, waarin vele mini-meteorieten zijn ook een enorm geluid, een ruis, een schreeuwen, een gieren tot stand kunnen brengen. Maar U moet zich één ding wel realiseren: Dat je in het luchtledig geen geluid kunt horen. Zodat de oorzaak moet worden gezocht ófwel in de electronica - en daarvoor zou elke afwijking in een normaal stralingsschema en een normaal magnetisch schema van de omgeving aansprakelijk kunnen worden geacht - ófwel dat we te maken hebben met materie, die, zij het fijn verdeeld, in die ruimte toevallig aanwezig is en waarbij dus de passage vibraties in de huid veroorzaakt van het voertuig en daardoor geluid.
- x Dus geen paranormaal verschijnsel?
 - Gezien de gemiddelde instelling en mentaliteit van de astronauten, die trouwens ook gekozen worden om hun - zeg maar - materialistische stabiliteit - ongeacht hun religieuze achtergronden - geloof ik niet, dat dit zeer waarschijnlijk is. Wanneer U nu zoudt komen over de Russen, dan is het wat anders. Het is namelijk bekend, dat de Russen al bezig zijn om experimenten voor te bereiden, waarbij geprobeerd zal worden, telepathisch contact te onderhouden tussen een bemande satelliet en iemand op aarde. Er is al eens eerder een dergelijke proef genomen, die is nogal vreemd uitgevallen. Het resultaat was zodanig, dat het iets positief was, maar dat er nog geen feitelijke mogelijkheden in waren. Het parapsychologisch onderzoek wat dat betreft duurt voort en men neemt nog steeds aan, dat de beste contacten bereikt zullen kunnen worden tussen mensen, die wél op aarde en die níét op aarde zijn, d.w.z. die zich buiten de stratosfeer bevinden.
- x Is daar iets van gepubliceerd geworden, van wat U nu het laatste zegt, over die proeven?

- Over dat laatste zijn een drietal publicaties geweest in een russisch tijdschrift. Maar dat zijn maar kleine stukjes geweest. U moet me niet kwalijk nemen, dat ik U niet durf te vertellen, of deze vertaald zijn en zo ja, in hoeverre. Maar het lijkt mij waarschijnlijk, dat U ze dus wel terug zult kunnen vinden in enkele tijdschriften, die zich bezighouden met dergelijke curiositeiten.

x Mag ik nog iets over het onderwerp vragen? U had het over angst en begeerte. Nu was ik in een middeleuropeese stad en het was zó overdonderend, die angst en die begeerte. Nu spreekt de Orde ervan, dat er een bewustzijnsverandering in de mensheid komt. Maar wanneer je dát meemaakt, dan heb je weinig hoop.

- Ik geloof, dat U dan even rekening moet houden met hetgeen ik gezegd heb in die inleiding. Want als U dus zegt: 'in een stad was dit aanwezig', dan moet U zich afvragen, in hoeverre de bewoners van die stad dus zichzelf kunnen identificeren met datgene, wat ze moeten zijn op dat ogenblik. En wanneer dat dus niet het geval is, dan is het logisch, dat angst en begeerte een heel grote rol gaan spelen, omdat er behoefte is aan een heroriëntatie. En daarbij zijn dus geestelijke vluchtverschijnselen mogelijk, er zijn, - zeg maar - hysterische uitbarstingen mogelijk. Het is ook mogelijk, dat we langzaam maar zeker de tegenstellingen zien verslappen. Al deze mogelijkheden bestaan. Voldoende?

x Wat gebeurt er op het moment van de intrede? Wat voelt U?

- Als ik intreed? In het medium, bedoelt U?

x Ja, ik neem aan, dat dat bedoelt wordt.

- Nou, wat ik op dat ogenblik voel, jah.. Overnemen, er zitten wat pijnjes hier en daar, het lichaam deugt niet helemaal, blij, dat ik er niet in hoef te blijven zitten, even kijken, aan welke touwtjes ik moet trekken; oja, dat gaat wel. Zo ongeveer. (hilariteit)

x Geven één of meer geesten hun antwoord op de vragen en kunt U iets vertellen over hoe zo'n lezing tot stand komt aan gene zijde?

- Nu, geven een of meer geesten antwoord op deze vragen? Nu tot nog toe heb ik het allemaal wel zelf afgekund. Maar ik heb dus w wel contact met anderen; wanneer er nu een vraag komt, die een beetje te ver buiten mijn mogelijkheden ligt en ik kan in de hersenen van het medium of van de aanwezigen óók niet voldoende feiten bij elkaar halen, dan heb ik dus wel een paar anderen, waar ik even kan informeren. En er is dus nogal een tijd-discrepantie tussen Uw reactie en de onze, zodat ik dus door sneller te reageren, heel gemakkelijk de zaak kan opbouwen.

En hoe zo'n lezing tot stand komt? Nu, u zult het niet geloven: die lezing komt niet tot stand, de lezing is er. U denkt, ik denk, wij denken samen. Datgene, wat ik weet, extrapoleer ik zodanig, dat het past in Uw denken en ik pro eer het dan zo eenvoudig mogelijk te stellen en daarbij bepaalde emotionele achtergronden te geven, zodat het onderbewustzijn bepaalde gezegden en denkwijzen absorbeert, in de hoop dus, dat later, wanneer U het nodig hebt, die fragmenten naar voren komen en U U daardoor toch wat gemakkelijker kunt oriënteren. Is dit voldoende?

x Nu, hoe moet ik zeggen, zo héél eenvoudig drukt U het niet uit. Tenminste, ik vind het niet zo eenvoudig.

- Ja, weet U, wat het is. Als je het over een auto hebt, dan vindt je, dat je al heel eenvoudig bent, wanneer je zegt: dat is een verbrandings-explosiemotor en wanneer je dus het juiste contact aandraait en op het juiste pedaal drukt en je schakelt de juiste versnelling in, dan kun je daarmee rijden, maar je moet er wel mee uitkijken. Maar als iemand nog nooit van een auto heeft gehoord, is het natuurlijk nóg te ingewikkeld, dat weet ik wel.

x Nou, ik heb wel iets gehoord in die richting, maar ik vind het toch wel ingewikkeld.

- Ik kan het moeilijk eenvoudiger maken, zonder aan de waarheid te kort te doen.

x Een heel mooie vraag, buiten het onderwerp overigens: U
relatieveert sterk, die zoekt naar een antwoord voor elk individu.
Is er ook een antwoord te geven voor de gemeenschap, voor ons samen?

- Ik geloof niet, dat dat zo gemakkelijk is. Een gemeenschap, die
kan pas als werkelijke gemeenschap beschouwd worden, wanneer zij als
geheel optreedt op basis van een vrijwillige samenwerking. Daar in Uw
maatschappij de samenwerking opgelegd is en dus de normen niet in
feite uit de individuen ontstaan, maar om redenen, welke dan ook,
van boven af in feite worden opgelegd, terwijl gelijktijdig een con-
ditionering door onderwijs en dergelijke plaatsvindt, geloof ik, dat we
terug moeten naar het individu. Ik geloof, dat de grote fout, die
men maakt is, de mens te zien als een wezen, dat aan bepaalde normen
kan worden aangepast. Men zoekt dus in feite naar een Pavlovse reactie
waardoor elk individu kan worden gemaakt tot een gelijkgeschakeld deel
van een totaliteit. En dan wil je die totaliteit behandelen.
Maar die totaliteit is imaginair, omdat niet slechts de bewuste
reacties en de ingelegde impulsen - de door conditionering ingelegde
impulsen dus - een rol spelen, maar daarnaast bepaalde bewustzijns-
waarden en bewustzijnsverschuivingen, die ongeacht een gedragscon-
ditionering in feite niet kunnen worden gedomineerd of bepaald. Daarom
dient men elk individu als een persoonlijkheid te beschouwen en een
maatschappij als iets, wat uit een bewuste en aanvaarde samenwerking
van al die individuen ontstaat, niet als een ordenend principe, waar
binnen de individuen zich hebben aan te passen. Maar dat is een visie
mijnerzijds en op het ogenblik lijkt mij dat op Uw aarde nog heel moei-
lijk te realiseren.

x Op het ogenblik spreekt U door het medium hollands. Kunt U dat
in elke andere taal nu ook?

- Als het medium die taal spreekt, natuurlijk.

Kijk eens, wat U me nu vraagt, dat is: Wanneer je dus op een
eenvoudig electrisch orgeltje kunt spelen, kun je dan ook op een
groot electrisch orgel spelen of een orgel spelen met andere toon-
aarden?

En nu weet U zelf wel, dat iemand, die piano kan spelen, met
betrekkelijk weinig moeite een modern electrisch orgeltje kan bespelen.
En dan is de klank afhankelijk van het instrument en de bespeler
bepaalt desalniettemin de melodie. En zo is het hier ook. Voldoende?

x Hier is nog één vraag, met betrekking tot de vorige lezing,
neem ik aan (De betrekkelijkheid van goed en kwaad): Zijn er objectieve
normen, waaruit wij kunnen concluderen, wat goed en kwaad is?

- Volgens mij niet. De enige objectieve norm, die wij ten aanzien
van goed en kwaad kunnen hanteren, is mijns inziens wederom een zuiver
persoonlijke. Goed is datgene, wat mij bevestigt, mij in stand houdt,
kwaad datgene, wat mij ontkent of mijn instandhouding bedreigt. Voor de
rest zijn begrippen als goed en kwaad in feite een oriëntatie en de
oriëntatie is afhankelijk van degene, die zich oriënteert.

x Met betrekking tot het onderwerp wilde ik nog graag vragen,
namelijk dat met name Krishnamurti zich erg heeft beziggehouden met
het punt van angst en begeerte en dit erg streng ook heeft uitgewerkt
in diverse lezingen, al dan niet gebundeld. Hoe staat U hiertegenover?
Vindt U hem te rigoureuus in zijn uitspraken, wanneer hij praat van een
volkomen verandering, totaal of niet?

- Ik geloof, dat een verandering, die totaal moet zijn of niet,
voor de doorsnee mens zal resulteren in een niet. Ik meen, dat je
bij de mens te maken moet hebben met een langzame verandering en een
langzaam ontwaken, omdat een té plotselinge verandering voor de mens
eenvoudig niet dragelijk is en hem tot zelfvernietiging kan voeren.
Ik vind de theorie volledig aanvaardbaar, ik meen, dat ze praktisch
nog moeilijker te verwezenlijken is, dan datgene, wat ik U voorleg.

x Mag ik nog een vraag stellen over dat goed en kwaad? U zegt:
Kwaad is wat mij bedreigt. Is dan het goede, wanneer ik datgene, wat
mij bedreigt, uitschakel?

- Dat kan voor mij het goede zijn, ja.

x Tot in alle consequenties?

- Tot in alle consequenties, inderdaad. Dat is de enige norm voor goed en kwaad, die je kunt hanteren. Omdat goed en kwaad dus in feite abstracties zijn. Abstracties, die wij toepassen, om een klassering, een classificatie tot stand te brengen van de verschillende waarden van onze maatschappij, onze samenleving en ons eigen gedrag, wanneer we op aarde leven. Maar het is dus op zichzelf volledig willekeurig. En wat in deze maatschappij goed is, is in een andere maatschappij kwaad geweest en omgekeerd. Als we ons dat realiseren, dan zullen we dus die normen goed en kwaad niet absoluut kunnen hanteren. En dan moet je dus toch ergens de richting ingaan van .. ja, zeg maar de mystiek, het niet controleerbare, en dan kun je zeggen: kijk eens, wanneer ik een bevestiging van mijzelf vind, dus trouw ben aan mijzelf, waar ben aan mijzelf, dan ervaar ik in mijzelf een zeker licht, een zekere vreugde. En dát is voor mij het goede. Dus al, wat dit tot stand brengt, is voor mij persoonlijk eigenlijk het goede. Goed is voor mij een zelf-beleving, een zelf-openbaring, die - voor zover wij dat geestelijk althans kunnen bepalen - bestaat uit een opgaan in een totaliteit, zonder daarbij het persoonlijk besef als deel van die totaliteit te verliezen. Maar dat is dus zeer simpel "goed" vanuit een bepaald standpunt. Maar als U het standpunt wijzigt en U wijzigt de condities, dan zullen de begrippen goed en kwaad ook zich wijzigen.

En ik meen, dat dit heel erg belangrijk is, omdat de mensen geneigd zijn, goed en kwaad als absolute, concreet bestaande waarden te zien. Ik geloof niet, dat dat waar is. Om U een voorbeeld te geven: Homosexualiteit is slecht, is kwaad, normale sex is nog net aanvaardbaar en géén sex is goed. Dat hebben we overigens te danken aan Paulus die ook - zullen we zeggen - voor hem niet aanvaardbare instincten had in die richting. Maar de mensen menen, dat dat inderdaad wáár is. Inderdaad waar is het echter niet. Want het blijkt dus, dat de sexuele drang aan een ieder is ingeschapen en dat de reactie, die men heeft in die sexualiteit, onder meer door bepaalde hormooninhouden wordt bepaald. Bepaald wordt door een gedragscode, die ook maatschappelijk kan worden opgelegd. Kunnen we met dier-experimenten bewijzen. En

dan kunnen we dus niet maar zeggen: dat is een absoluut goed of kwaad.

Dat is niet reëel, dat is iets wat wij stellen. En er is ook een tijd geweest, waarin ^{het zo was in dat} de vrouw in huis had te blijven - iets voor de Dolle Mina's - terwijl de heren zich met hunnen knapen op de agora pleegden te vermaken en zich dan met hen terug plachten te trekken. Dat was in een van de hoogst geëerde beschavingen in Uw cyclus, nl. de griekse, de Atheense, om het zuiver te stellen.

x Maar je hebt toch bepaalde dingen, die je als goed aanvaardt.

- Ja, dat is volledig waar: U aanvaardt ze als goed, en voor U kunnen ze dus goed zijn, een bevestiging van Uzelf. Maar dat betekent dus niet, dat deze waarde op iedereen gelijkelijk kan worden toegepast

x Neen, maar ik wil zeggen, het is niet een kwestie, dat je zegt: die zijn voor mij goed, want eventueel doe ik ze zelf niet.

- Ja, en daar ligt nu de grote fout dus. Wij stellen een abstract iets, dat wij goed noemen, waaraan we zelf niet beantwoorden en waar we ieder ander aan willen houden.

x Nou, nee...

- Ja, daar komt het dan op neer. En dan moeten we dus anders reageren. We moeten zeggen: ik doe datgene, wat voor mij en vanuit mijn denken en beleven goed is. En ik probeer alles, wat vanuit mij, mijn denken en beleven kwaad is, te vermijden. En laat een ander dan op zijn wijze zalig worden.

x Nee, maar je doet ze soms juist niet. Je meent wel, dat ze ...

- Of U iets doet, doet toch niet terzake? U moet luisteren, wat ik zeg, hè. Ik zeg: dát is de manier, waarop het zou móéten zijn. Het heeft geen zin, om iets goed te noemen en aan anderen op te leggen.

Het is heel gemakkelijk om, als je zelf thuis kunt blijven, dat het zoet is, voor het vaderland te sterven. Begrijpt U wat ik bedoel. Maar dat heeft niets met goed of kwaad te maken. Dat heeft te maken met een bedrog.

x Nee, maar je ziet in, dat bepaalde dingen goed zijn en toch ben je, ik zal maar zeggen, te lui eventueel om ze te doen. En dan zie je in.....

- Het staat U volkomen vrij, om in de dingen goed of kwaad te zien, vriend. Máár, onthoudt U één ding. Dat is Uw visie en of U nu het goede doet of niet, dat moet U met Uzelf uitmaken. Wanneer U maar één ding begrijpt: Datgene, wat U goed noemt, behoeft niet noodzakelijkerwijze voor een ander goed te zijn.

x Nee, natuurlijk niet.

- Juist, en daar ging het nu om.

x Als ik het goed begrijp, geeft U tot heden toe dus, in deze hele lezing, ook een uitdrukking, er zit ook een gedeelte angst en begeerte bij, om dat U op de eerste plaats associeert en verder 90% van de associaties zijn, zoals U zelf gezegd heeft, terug te voeren tot angst en begeerte, maar op de tweede plaats, omdat ze ook hun oorsprong vinden, voor een bepaald gedeelte, in ons gezamenlijk denken, in het potentieel van wat er in gedachten aanwezig is.

- Inderdaad. Maar ik geloof, dat er een verschil bestaat tussen wenselijkheid en begeerte. Zoals ik meen, dat er verschil bestaat tussen angst en erkenning van ongewenstheid. Een erkenning van een feit lijkt mij iets anders dus dan een angst, die in feite onredelijk is en een begeerte, die in wezen eveneens onredelijk, dus ergens onbeheerst is.

Mijn poging in deze lezing en ook in de beantwoording is steeds weer, U duidelijk te maken, dat er geen algemene maatstaven te stellen zijn buiten die maatstaven, welke objectief bewijsbaar, materieel zijn ingeschapen en vastgelegd. Dat elke andere maatstaf, die wij erkennen, te denken is aan iets, wat in de wereld niet werkelijk is en gebaseerd wordt op een beleving, die voor óns reëel is, terwijl we niet na kunnen gaan óf en in hoeverre die voor anderen zó of vergelijkbaar bestaat. Zodat onze visie op goed en kwaad, zodra die zich losmaakt van de feiten, de aantoonbare feiten dus, in wezen een zuiver persoonlijke is. Om U een eenvoudig voorbeeld te geven: Je kunt een goede kwaliteit en een slechte kwaliteit drank hebben. Dan vergelijk ik die beide - en dan kan zelfs hier nog smaak bepalend zijn - maar we kunnen dus een objectieve graadmeter gebruiken. Maar op het ogenblik, dat ik zeg, dat het verkeerd is om bang te zijn voor de duivel en dat het goed is om tot God te bidden, dan zeg ik dingen, die ik voor mij kan geloven, maar waarbij ik niet aan kan tonen, dat dit de juiste weg of waarheid is. Ik kan het niet meer manifest maken. En daarom heb ik dus ook niet het recht, mijn veronderstellingen aan anderen als dwingende waarheid op te leggen.

Nu, dan zullen we nog één vraag doen. Nou, nou is er natuurlijk geen vraag meer, omdat het de laatste is. Dat is typerend. Als ik nu ga sluiten, dan komt er misschien nog een. Goed, dan ga ik sluiten. Nu komt er geen, omdat ik dat gezegd heb, anders was hij gekomen.

En wanneer we dus deze bijeenkomst gaan beëindigen, moet U mij niet kwalijk nemen, dat ik dat doe met een heel korte raad, een soort motto:

"Anderen hebben haast, neem voor Uzelf de tijd en hinder anderen niet, dan komt U er eerder, dan de haastigen."

Goeden avond.

U weet wat we doen, improviseren op een drietal woorden, die U zelf geeft.

x Vogelzaad, kermis, UFO.

- Nu, ik zou zeggen, dat je niet op een kermis met vogelzaad een UFO kunt lijmen.

Onbekende wezens in de ruimte

Voorwerpen, die zwerven in het duister

Omgeven door een goddelijke luister

in menselijke gedachten.

Iets wat je voeden moet, met je krachten

met je erkenning, met je stil verwachten

En toch, het is de werkelijkheid.

Zijn het vogels uit de onbegrensde ruimten

Die, voor een korte tijd,

Zich neervlijen in de aarde

Om zich te voeden met de sappen van het land

En met het water van de zee

Als een soort vogelzaad, waarop zij voedend verder gaan?

Of is het alleen maar een kermis van illusies

Iets, waarin het bestaan, de mens tracht de verantwoordelijkheid,

Die hij beseft, toch van zich af te schuiven?

Wat is de werkelijkheid?

Of er ook UFO's zijn

Of er ook sterren zijn, die tot de wereld spreken

De mens moet eerst ontwaken

De schil van eigen denken breken

Totdat hij kán gaan openstaan

Voor werelden met meer dimensies

Met andere krachten, met ander denken en ander leven, andere macht.

Eerst als de mens begrijpen kan,

Wordt soms een boodschap hem gebracht

Door het verstaan in harmonie.

En tót die tijd zijn de verschijnselen

Het klatergoud, de kermis.

Van buiten mooi verguld

Van binnen slechts wat schreeuwerij

De werkelijkheid gaat dan voorbij

An hen, die zeggen: hier is mij

Mijn wereld opgebouwd.

De wereld lijkt vaak klatergoud

't Geloof, van buiten groots verkond

Van binnen somber en verrot

De kracht, van buiten zo geroemd

Van binnen uitgevreten, door het egoïsme

En door een strijd voor zelfbehoud.

Wie op die dingen bouwt

Komt niet verder.

Maar wie in zichzelf zoekt te vinden

Een kracht, waardoor hij niet meer haat

Waardoor hij mensen kan aanvaarden

En niet slechts alles ondergaat

Maar wereld zich, zichzelf zijnde

Een eenheid zoekt, een samengaan

Met mens en geest en kracht en wezen

Opdat een eenheid van bestaan

Hem vrij zal maken van zijn vrezén

En in zijn ik een vreugde geven

Een vreugdig verdergaan en leven

Waarín de tijd te loor gaat.

Dáár vindt de mens misschien de feiten

Als een bakje vogelzaad

Die aan zijn ziel de vleugels zullen geven.